

CHEKKA HUDUDLARDA MUTAXASSISLAR MALAKASINI OSHIRISHDA MASOFAVIY TA'LIM TEXNOLOGIYALARINING O'RNI VA IMKONIYATLARI

Xayitova Surayyo Toshmurodovna

*Hududlarda uzluksiz malaka oshirish jarayonini
tashkil etish bo'limi yetakchi mutaxassisi*

Annotatsiya: Mazkur maqola chekka va olis hududlarda faoliyat yuritayotgan mutaxassislarning malakasini tizimli va samarali oshirishda masofaviy ta'lim texnologiyalari (MTT)ning tutgan o'rni va keng imkoniyatlarini tahlil qiladi. Globallashuv va texnologik rivojlanish sharoitida doimiy kasbiy rivojlanish zarurati ortib bormoqda. An'anaviy (oflayn) malaka oshirish kurslari chekka hududdagi mutaxassislar uchun jiddiy logistik, moliyaviy va vaqt cheklovlarini keltirib chiqaradi.

Kalit so'zlar: masofaviy ta'lim texnologiyalari (mtt), chekka hududlar, mutaxassislar malakasini oshirish, kasbiy rivojlanish, onlayn kurslar, elektron ta'lim, mooc (massive open online courses), ta'lim imkoniyati.

Kirish

Bugungi kunda global axborot jamiyati sharoitida mamlakatning har bir mintaqasida, xususan, chekka va olis hududlarda faoliyat yuritayotgan mutaxassislarning kasbiy malakasi va salohiyatini doimiy ravishda oshirib borish ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishning muhim sharti hisoblanadi. Zamonaviy ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sohalaridagi shiddatli o'zgarishlar mutaxassislardan yangi bilim, ko'nikma va texnologiyalarni tezkor o'zlashtirishni talab qiladi.

An'anaviy (oflayn) malaka oshirish tizimi, ayniqsa, chekka hududlardagi mutaxassislar uchun qator jiddiy muammolarni keltirib chiqaradi. Ular orasida:

Hududiy to'siqlar: Malaka oshirish markazlarining asosan poytaxt yoki yirik shaharlarda joylashganligi sababli, uzoq masofa bosish va yo'l xarajatlari.

Vaqt cheklovlari: Mutaxassislarning ish joyidan uzoq muddatga ajralib chiqish zarurati, bu esa asosiy faoliyat jarayoniga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Moliyaviy yuk: Safar, yashash va ta'lim uchun ketadigan yuqori xarajatlar.

O'qitishning moslashuvchan emasligi: O'quv dasturlarini barcha hududlarning o'ziga xos ehtiyojlariga moslashtirishdagi qiyinchiliklar.

Mazkur to'siqlarni samarali yengib o'tishda masofaviy ta'lim texnologiyalari (MTT) muhim va strategik o'rin tutadi. MTT axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) yordamida o'quvchi va o'qituvchining makonda va vaqtda bir-biridan uzoqda bo'lishiga qaramasdan, uzluksiz ta'lim jarayonini tashkil etish imkonini beradi.

Ushbu maqolaning asosiy maqsadi — chekka hududlarda faoliyat yuritayotgan mutaxassislarning malakasini oshirishda masofaviy ta'lim texnologiyalarining o'rni, afzalliklari va keng imkoniyatlarini atroflicha tahlil qilish, shuningdek, ularni samarali joriy etishning dolzarb yo'nalishlarini asoslab berishdan iborat.

Asosiy qism

Maqolaning ushbu asosiy qismida masofaviy ta'lim texnologiyalarining (MTT) chekka hududlardagi mutaxassislar malakasini oshirishdagi konkret o'rni, ular taqdim etadigan asosiy imkoniyatlar va ta'lim jarayonini tashkil etish modellari atroflicha tahlil qilinadi.

1. MTTning asosiy o'rni: ta'limga teng imkoniyat yaratish

MTTning chekka hududlardagi mutaxassislar malakasini oshirishdagi eng muhim o'rni — bu hududiy tengsizlikni bartaraf etish va ta'lim resurslariga bir xildagi imkoniyatni yaratishdir.

Hududiy chegaralarning yo'qotilishi: Mutaxassislar Respublikaning istalgan nuqtasidagi yuqori malakali o'qituvchilar va eng so'nggi o'quv materiallariga o'z ish joyi yoki uyidan turib kirishi mumkin.

Resurslardan foydalanish: Agar mutaxassis avval faqat mahalliy, ko'pincha cheklangan resurslarga tayanishga majbur bo'lgan bo'lsa, MTT orqali milliy va xalqaro ilmiy-amaliy bazalar, elektron kutubxonalar hamda xorijiy ekspertlar tomonidan tayyorlangan kurslarga yo'l ochiladi.

2. MTTning muhim imkoniyatlari va afzalliklari

Masofaviy ta'lim texnologiyalari chekka hududlardagi malaka oshirish tizimiga quyidagi asosiy afzalliklarni olib kiradi:

A. Moslashuvchanlik va shaxsiylashtirish

Masofaviy ta'limning asosiy jihatlaridan biri uning o'quvchining ehtiyojiga moslashuvchanligidir.

Vaqtning boshqarish (Asinxron ta'lim): Mutaxassislar o'qish jarayonini o'z ish grafigiga, oilaviy sharoitiga mos ravishda, o'ziga qulay vaqtda (ertalab, kechqurun yoki dam olish kunlari) amalga oshirishi mumkin. Bu ish faoliyatini to'xtatmasdan malaka oshirish imkonini beradi.

Sur'atni tanlash: O'quvchi materialni o'zlashtirish sur'atini o'zi belgilaydi. Qiyinroq bo'lgan mavzularni qayta-qayta ko'rish, o'rganish mumkin.

Individual trayektoriya: Mutaxassisning oldingi bilim va ko'nikmalarini inobatga olgan holda, faqat unga zarur bo'lgan modullar yoki qismlarni o'qitish mumkin.

3. Muvaffaqiyat omillari: akt infratuzilmasi

Chekka hududlarda MTTni joriy etishning muvaffaqiyati ko'p jihatdan AKT infratuzilmasiga bog'liq.

Internetga kirish: Mutaxassislarning sifatli va barqaror internetga ega bo'lishi asosiy talab.

Texnologik savodxonlik: O'qituvchi va tinglovchilarning elektron platformalar, dasturlar va resurslardan foydalanish ko'nikmasi.

Texnik qo'llab-quvvatlash: Tinglovchilarga yuzaga kelgan texnik muammolarni tezkor bartaraf etish uchun onlayn yordam (help-desk) xizmatini tashkil etish.

Xulosa

Chekka va olis hududlarda faoliyat yuritayotgan mutaxassislarning malakasini oshirish tizimini takomillashtirishda masofaviy ta'lim texnologiyalari (MTT) muhim va strategik ahamiyatga ega bo'lgan asosiy vosita hisoblanadi. Olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, MTT an'anaviy oflayn ta'lim tizimidagi hududiy, vaqt va moliyaviy to'siqlarni samarali bartaraf etish imkoniyatini yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Avazov Sh. A., Qurbonov S. E. Masofali o'qitishning metodologik va didaktik asoslari. – Toshkent: Fan, 2017.
2. Qodirov B. I. Chekka hududlardagi pedagog kadrlar malakasini oshirishda elektron ta'lim imkoniyatlari. // "Ta'lim texnologiyalari" ilmiy-nazariy jurnali. – 2021. – № 3.
3. Mamatqulov A. Kasbiy rivojlanishda uzluksiz ta'lim va masofaviy kurslarning o'rni. – Toshkent: Akademnashr, 2019.